

РІШЕННЯ
разової спеціалізованої вченої ради
про присудження ступеня доктора філософії

Разова спеціалізована вчена рада Державної установи «Інститут економіко-правових досліджень імені В.К. Мамутова Національної академії наук України» м. Київ прийняла рішення про присудження Хомину Володимирі Степановичу ступеня доктора філософії з галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право» на підставі прилюдного захисту дисертації «Господарсько-правове забезпечення енергетичної трансформації України».

«03» липня 2026 року.

Хомин Володимир Степанович народився 24 квітня 1980 р.

У 2005 році закінчив юридичний факультет Національного гірничого університету України; освітньо-кваліфікаційний рівень – спеціаліст, спеціальність «Правознавство».

У вересні 2007 року отримав свідоцтво про право на заняття адвокатською діяльністю.

З 2007 року займався приватною адвокатською діяльністю.

З 2012 року по 2014 рік керівник юридичної служби Товариства з обмеженою відповідальністю «НВП Гонта-Технологія».

З 2018 року по 2022 рік керівник юридичної служби Українсько-Ізраїльського товариства з обмеженою відповідальністю з іноземними інвестиціями «ЕЙС-УКРАЇНА».

З 2022 року по теперішній час керівник юридичної служби, заступник генерального директора Концерну радіомовлення, радіозв'язку та телебачення Адміністрації служби спеціального зв'язку та захисту інформації України.

З листопада 2022 року по теперішній час – здобувач вищої освіти ступеня доктора філософії Державної установи «Інститут економіко-правових досліджень імені В.К. Мамутова Національної академії наук України» (денна форма навчання).

Тему дисертації «Господарсько-правове забезпечення енергетичної трансформації України» затверджено на засіданні Вченої ради Державної установи «Інститут економіко-правових досліджень імені В.К. Мамутова Національної академії наук України», протокол № 13 від 26.12.2022 року.

Науковий керівник – доктор юридичних наук, доцент, провідний науковий співробітник відділу економіко-правових проблем містознавства Державної установи «Інститут економіко-правових досліджень імені В.К. Мамутова Національної академії наук України» – **КІРІН Роман Станіславович**.

Основні результати дисертаційної роботи викладено у 7 наукових працях, які опубліковано у вітчизняних наукових виданнях категорії «Б» з юридичних наук, перелік яких затверджено МОН України, 1 науковій праці у міжнародному науковому виданні та 7 тезах доповідей на науково-практичних конференціях.

Список опублікованих праць за темою дисертації

Статті у наукових фахових виданнях України

1. Хомин В.С. Нормативно-правова основа здійснення енергетичної трансформації України. *Економіка та право*. 2023. № 2. С. 26–42. <https://doi.org/10.15407/econlaw.2023.02.026>
2. Кірін Р.С., Хомин В.С. Розвиток права альтернативної енергетики в умовах енергетичної трансформації України. *Міжнародний науковий журнал «Інтернаука»*. Серія: «Юридичні науки». 2024. № 2. <https://doi.org/10.25313/2520-2308-2024-2-9630>
3. Хомин В.С. Принципи та інструменти енергетичної трансформації в ЄС: правові аспекти. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2024. № 3. С. 223–229. DOI <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2024-3/50>
4. Хомин В.С. Інвестиційно-інноваційні правові засади енергетичної трансформації України. *Juris Europensis Scientia*. 2024, № 3, С. 52–61. <https://doi.org/10.32782/chern.v3.2024.10>
5. Хомин В.С. Правове забезпечення енергетичної безпеки України в процесі енергетичної трансформації. *Право і суспільство*. 2024, № 4, С. 137–146. <https://doi.org/10.32842/2078-3736/2024.4.18>
6. Хомин В.С. Інституційно-правова складова забезпечення енергетичної трансформації на регіональному та місцевому рівнях. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. Серія «Право». 2025, вип. 87, ч. 2. С. 52–61. <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2025.87.2.7>
7. Хомин В.С. Господарсько-правове забезпечення трансформації вугільних регіонів. *Аналітично-порівняльне правознавство*. 2025, № 6, ч. 1. С. 533–546. <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2025.06.1.82>

Праці, які додатково відображають наукові результати дисертації

8. Хомин В.С., Кірін Р.С. Енергетична безпека в контексті міжнародних економічних відносин: стратегії диверсифікації та співпраці. *Міжнародний науковий журнал «Інтернаука»*. Серія: «Економічні науки». 2024. № 6 (86), 2 т. С. 102–107. <https://doi.org/10.25313/2520-2294-2024-6-9979>

Праці, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації

9. Хомин В.С. Легальне визначення поняття «енергетична трансформація». The 15th International scientific and practical conference «*Science, innovations and education: problems and prospects*» (September 21-23, 2022) CPN Publishing Group, Tokyo, Japan. 2022. pp. 383–390. URL: <https://sci-conf.com.ua/wp-content/uploads/2022/09/SCIENCE-INNOVATIONS-AND-EDUCATION-PROBLEMS-AND-PROSPECTS-21-23.09.22.pdf>
10. Хомин В.С. Особливості енергетичної трансформації України: правові аспекти. *Progressive research in the modern world*. Proceedings of the 10th International scientific and practical conference. (22-24 June 2023). BoScience Publisher. Boston, USA. 2023. pp. 547–556. URL: <https://sciconf.com.ua/x->

11. Хомин В. Міжнародні принципи та інструменти енергетичної трансформації. *Четверті наукові читання пам'яті академіка В.К. Мамутова* (м. Київ-Одеса, 30 червня 2023 р.). Наук. ред. В.А. Устименко. Київ-Одеса-Чернігів : Десна Поліграф, 2023. 256 с. С. 223–230.

12. Хомин В. Енергетична трансформація незалежної України: історико-правовий аспект (1990-1993 рр.). *Розвиток України в умовах мілітарного впливу: соціально-правові, економічні та екологічні аспекти* : Зб. матер. Міжнар. наук.-практ. конф. (Київ, 28 березня 2023 р.). У 2-х томах. Том 1. За заг. ред. Устименка В.А.;. Київ: ВАІТЕ, 2023. 464 с. С. 455–462.

13. Хомин В. Правовий інститут справедливої трансформації вугільних регіонів. *Еколого-правові детермінанти соціально-економічного розвитку держави: виклики воєнного часу та перспективи повоєнного відновлення*: матер. Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Київ, 26 квітня 2024 р.). за заг. ред. В.А. Устименка; НАН України, ДУ «ІЕПД імені В.К. Мамутова НАН України». Електрон. дані. Київ, 2024. 146 с. С. 140–145.

14. Хомин В. Інституційно-правова складова забезпечення енергетичної трансформації на місцевому рівні. *П'яті наукові читання пам'яті академіка В.К. Мамутова*: матер. Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Київ, 28 червня 2024 р.). за заг. ред. В.А. Устименка; НАН України, ДУ «ІЕПД імені В.К. Мамутова НАН України». Київ-Чернігів, 2024. 312 с. С. 304–311.

15. Хомин В.С. Актуальні проблеми правового забезпечення енергетичної трансформації України. *Grail of Science*, № 56. С. 236–240. <https://doi.org/10.36074/grail-of-science.19.09.2025.028> за матер. V Міжнародної наук.-практ. конф. «Science in motion: classic and modern tools and methods in scientific investigations» (19.09.2025; Вінниця, Україна – Відень, Австрія).

У дискусії взяли участь голова і члени разової спеціалізованої вченої ради:

ГУДІМА Тетяна Степанівна – доктор юридичних наук, старший дослідник, заступник завідувача відділу проблем модернізації господарського права та законодавства Державної установи «Інститут економіко-правових досліджень імені В.К. Мамутова Національної академії наук України».

ОЛЮХА Віталій Георгійович – доктор юридичних наук, професор, провідний науковий співробітник відділу господарсько-правових досліджень проблем економічної безпеки Державної установи «Інститут економіко-правових досліджень імені В.К. Мамутова Національної академії наук України». Оцінка позитивна із деякими дискусійними моментами:

1. Значна частина дисертаційної роботи присвячена інвестиційно-інноваційним засадам енергетичної трансформації України (п.2.3 дисертаційного дослідження). Дисертант обґрунтовує три основні способи

впливу на інвестиційну привабливість енергетичної трансформації: власна державна інвестиційна активність; використання імперативних зобов'язань; надання прямої державної підтримки. У положеннях 18 висновків до дисертаційного дослідження відображено ці напрацювання. Втім в умовах післявоєнного відновлення наша держава буде стикатись з проблемою наповнення державного бюджету, а тому мають бути застосовані також і засоби непрямой державної підтримки, зокрема у вигляді створення чіткого та стабільного законодавства у інвестиційній сфері.

2. Важливим напрямом проведення енергетичної трансформації України є створення правових основ для залучення сталих приватних міжнародних інвестицій. Під егідою Міністерства економіки України на Міжнародній конференції «Шлях до сталих інвестицій та європейської інтеграції» у жовтні 2025 року була ухвалена Декларація, якою окреслено чотири принципи відповідального інвестування для повоєнного відновлення. Ця Декларація закладає основи для подальшого розвитку чинного вітчизняного законодавства у сфері сталого інвестування. Бачиться, що ці принципи дисертанту доцільно було б врахувати при окресленні напрямів вдосконалення законодавства у інвестиційно-інноваційній сфері енергетичної трансформації України.

3. Як новизна другого рівня дисертантом окреслено принципи правового забезпечення інвестування в енергетичну трансформацію: стратегічність; системність; стабільність нормативно-правових вимог; передбачуваність, гарантування прав інвесторів. Не заперечуючи проти запропонованого дисертантом підходу необхідно разом з тим вказати, що статтею 3 Закону України «Про правотворчу діяльність» визначено такі принципи правотворчої діяльності: верховенства права, пріоритетності утвердження та забезпечення прав і свобод людини, дотримання міжнародних стандартів у сфері прав людини; демократичності; пропорційності; необхідності та обґрунтованості; системності; наукового забезпечення; ресурсної забезпеченості. Безумовно, правове забезпечення інвестування у сфері енергетичної трансформації має свою специфіку, але бачиться, що загальні принципи правотворчості мають також враховуватись при побудові системи принципів правового регулювання інвестиційної діяльності в сфері енергетичної трансформації. Дослідження б виграло, якщо б дисертант показав співвідношення між цими принципами.

4. Одним з доцільних напрямів енергетичної трансформації є перехід до більш широкого використання електромобільного транспорту та поступової відмови від автомобільного транспорту, що використовує бензиновий або дизельний двигун. Проте дисертант не показує доцільність цього переходу для енергетичної трансформації, обмежившись вказівкою на те, що відсутність належної інфраструктури для цього виду транспорту стримує його розвиток. Бачиться, що необхідно було б приділити більше уваги правовому забезпеченню розвитку електромобільного транспорту та його інфраструктури у контексті енергетичної трансформації України.

СРЕМЄЄВА Наталія Валеріївна – кандидат юридичних наук, завідувач відділу господарсько - правових досліджень проблем економічної безпеки Державної установи «Інститут економіко-правових досліджень імені В.К.

Мамутова Національної академії наук України». Оцінка позитивна із деякими дискусійними положеннями та зауваженнями:

1. Автор наголошує, що найбільш сучасним є підхід до розуміння енергетичної безпеки, що враховує чотири її компоненти: політичну, економічну, екологічну та соціальну, та вказує на ризики зниження в ході енергетичної трансформації фінансової доступності електроенергії та палива для бізнесу та населення. Вбачається, що дисертаційна робота виграла би, якби здобувач здійснив аналіз європейського досвіду запровадження Механізму справедливого переходу, у рамках якого здійснюється підтримка найвразливіших осіб, секторів і регіонів, спрямована на сприяння переходу до низьковуглецевих і кліматично стійких видів діяльності (принцип «ніхто не залишиться осторонь») та окреслив би напрями створення вітчизняної системи заходів із запобігання поглибленню енергетичної бідності.

2. Досліджуючи проблеми створення оптимальних інвестиційно-інноваційних правових умов енергетичної трансформації, автор цілком слушно стверджує, що без чітко визначених орієнтирів інвестиційної політики може статися так, що держава стимулюватиме не лише суспільно корисні інвестиційні процеси, зокрема поширення економічно неефективних або штучно створених (паразитарних) інвестиційних проєктів. Уявляється, що в цьому контексті доцільно було б розглянути можливості впровадження у вітчизняне законодавство системи критеріїв, які дозволяють вважати інвестиції інструментами «сталого» фінансування та критеріїв пріоритетності спрямування інвестиційних потоків в розрізі галузей економіки, територій, етапу відновлення за принципом «Build Back Better», інноваційності проєкту, гармонізованих із Всеосяжною стратегією ЄС в галузі сталого фінансування та Таксономією ЄС.

3. Аргументуючи важливе значення децентралізації в новій парадигмі розвитку енергетики, доцільно було б розглянути проблеми розвитку місцевої (муніципальної) енергетики на основі моделі публічно-приватного партнерства, орієнтованої на використання місцевих енергетичних ресурсів, зокрема енергетичний потенціал відновлюваних джерел енергії на відповідній території, можливості переробки відходів громади у енергоресурси та застосування наявної інфраструктури; модернізацію регіональних/локальних електромереж до децентралізованого функціонування; оптимального розміщення генеруючих потужностей, установок зберігання енергії, можливостей налагодження місцевого виробництва енергетичного обладнання.

ГРИГОР'ЄВА Христина Антонівна – доктор юридичних наук, професор, професор кафедри земельного, екологічного та енергетичного права Національного університету «Одеська юридична академія». Оцінка позитивна із деякими дискусійними положеннями та зауваженнями:

1. Автором неодноразово цілком слушно відзначається велика кількість нормативно-правових актів, якими регулюються відносини енергетичної трансформації в Україні. При цьому підрозділи 1.1 «Енергетична трансформація України: історико-правовий аспект» та 1.3. «Нормативно-правова основа здійснення енергетичної трансформації України» дисертант майже повністю

будує на аналізі суто програмних документів, лише побічно називаючи основні регулятивні акти. Зокрема, саме прийняття програмних документів покладене в основу розробленої автором періодизації енергетичної трансформації України, заснованої на часовій дії відповідної нормативно-правової бази у сфері енергетичної політики (с. 82, 171). На захисті варто пояснити, чим зумовлена підвищена увага здобувача до програмних документів, хоча автор сам погоджується із їх декларативністю та низьким реальним впливом на суспільні відносини енергетичної трансформації? (стор. 51, 100 тощо).

2. Автор не замикає своє дослідження суто на господарсько-правовому законодавстві, що є, безумовно, позитивною рисою роботи, адже такий підхід дозволяє охопити різні грані предмету та об'єкту дослідження. Разом із тим, здобувач використовує поняття «види енергозначущого законодавства», до якого відносить низку неоднорідних правових утворень, зокрема: енергетичне законодавство, законодавство про енергетичну ефективність, електроенергетичне законодавство, законодавство про альтернативні джерела енергії, газове законодавство, господарське законодавство, адміністративне законодавство, житлове законодавство, транспортне законодавство, земельне законодавство (стор. 92 – 93). До такого бачення виникає цілий ряд методологічних питань, одним з яких є питання щодо співвідношення автором енергетичного та енергозначущого законодавства. На захисті також варто уточнити, як узгоджується позиція автора із існуючими доктринальними розробками (наприклад, Р. М. Дудник, Т. Мусієнко та інших), які доводять комплексну природу енергетичного права.

На стор. 128 здобувач вказує, що «наявність норм у земельному законодавстві корупціогенного змісту сприяє можливості вчинення корупційних правопорушень, пов'язаних з відносинами у сфері альтернативних джерел енергії, які можуть бути нівельовані (знижені) за допомогою інструментарію господарського права». На захисті доречно уточнити, застосування яких саме господарсько-правових інструментів автор вбачає можливим для зменшення корупційних ризиків у земельних відносинах, що супроводжують використання альтернативних джерел енергії.

4. У підрозд. 2.3., проаналізувавши іноземний та вітчизняний правовий досвід, дисертант виділив три основні способи впливу на інвестиційну привабливість енергетичної трансформації: власна інвестиційна активність держави, використання імперативних зобов'язань, надання прямої підтримки (стор. 113 – 119). До якого зі способів, на думку автора, можна віднести новітній правовий механізм, передбачений RED III (Директива (ЄС) 2023/2413 Європейського Парламенту та Ради від 18 жовтня 2023 року), а саме: утворення зон прискореного розвитку відновлюваної енергетики (renewables acceleration areas)?

ГРИЦАК Сергій Вікторович – кандидат юридичних наук, доцент, директор Інституту гуманітарних і соціальних наук Національного технічного університету «Дніпровська політехніка». Оцінка позитивна із деякими дискусійними положеннями та зауваженнями:

1. Автором розвивається положення щодо диференціації господарської діяльності та природних процесів, що супроводжують відносини з використання метану в умовах трансформації вугільних регіонів та передбачають відповідне правове врегулювання: 1) господарська діяльність: геологічне вивчення, у тому числі дослідно-промислова розробка; видобування метану; вилучення під час дегазації; - використання метану як матеріального та/або енергетичного ресурсу; 2) природний процес, пов'язаний із господарською діяльністю – контрольована емісія метану; 3) природний процес, не пов'язаний із господарською діяльністю - неконтрольована емісія метану (с. 96, 129).

Останній наразі розглядається як безперешкодне виділення парникового газу у навколишнє середовище, що відбувається через природні процеси або недбалу господарську діяльність без вловлювання чи утилізації. Метан є потужним парниковим газом (утворює приблизно 27% від загальних викидів) та має високу вибухонебезпечність. При цьому основними джерелами неконтрольованих викидів є не тільки вугільна промисловість, а й полігони твердих побутових відходів (звалища), нафтогазовий сектор, сільське господарство. Хоча метан короткоживучий у атмосфері (до 12 років), але його здатність утримувати тепло (парниковий ефект) у понад 80 разів сильніша, ніж у вуглекислого газу за перші 20 років після викиду. В євроінтеграційному контексті важливими для України є звіти Green Deal Ukraine щодо енергетичного сектору. В економічному аспекті це є втратою цінного енергоресурсу, який можна було б зібрати та використати як біометан (Україна, наприклад, має технічний потенціал утилізації понад 2 млрд м³ на рік).

Тож, дисертант мав би розкрити господарсько-правовий бік врегулювання цієї складової не лише щодо трансформації вугільних регіонів, а у більш комплексному напрямі еколого-енергетичної трансформації. Крім того, хотілось би почути думку дисертанта про те, яким чином він пропонує врегулювати відносини з неконтрольованою емісією метану.

2. До першого зауваження щільно прилягає друге. Автор у дисертаційній роботі удосконалює положення про співвідношення таких понять як «біомаса – біогаз – біометан», що обумовлює необхідність детального правового врегулювання відносин виробництва, використання та зберігання на міжгалузевому рівні (с. 95, 129). Втім, на сучасному етапі розвитку біогазових технологій поняття «біомаса – біогаз – біометан» утворюють ланцюжок глибокої переробки енергії, де кожний наступний етап є продуктом перетворення попереднього. Вони співвідносяться як «сировина - базовий продукт - кінцевий очищений енергоносіє».

Біомаса (сировина) – це вся сукупність органічних речовин рослинного або тваринного походження. Вона слугує початковою сировиною для отримання енергії (сільськогосподарські культури, відходи тваринництва (гній, послід), залишки рослин, побутове сміття, водорості та деревину), накопичує сонячну енергію, є ВДЕ.

Біогаз (продукт переробки) – це газоподібне паливо, яке отримують із біомаси. Воно утворюється в результаті мікробіологічного розкладання та є сумішшю газів (переважно метан та вуглекислий газ, а також домішки

(сірководень, волога) і використовується безпосередньо для спалювання (на когенераційних установках) для виробництва тепла та електроенергії, але має обмеження через вміст домішок.

Нарешті, біометан (високоякісний енергоносіє) – той самий біогаз, який пройшов глибоку технологічну обробку (очищення). З нього видаляють вуглекислий газ, сірководень та вологу, внаслідок чого залишається до 98 % чистого метану (повністю ідентичний за складом звичайному природному газу), завдяки чому його можна закачувати безпосередньо у газорозподільні мережі (трубопроводи природного газу), використовувати у транспорті чи як сировину. Тож, виникає питання, яким чином має здійснюватися правове регулювання цієї сукупності відносин та в межах якої галузі чи інституту господарського, енергетичного, аграрного чи газового законодавства?

3. Дискусійним виглядає пропозиція автора відносно його концептуального бачення розвитку права альтернативної енергетики щодо систематизації джерел не тільки на рівні майбутнього Енергетичного кодексу України, а й на рівні внутрішньої складової «Енергоресурсне право» (с. 28, 96, 129). Зокрема, здобувач, в якості обґрунтування даної пропозиції зазначає, що ним виявлено, на основі аналізу вітчизняного законодавства про енергетичну безпеку, сукупність характерних рис його становлення та розвитку:

- а) динамічність законодавства про енергетичну безпеку;
- б) відсутність спеціального законодавчого забезпечення енергетичної безпеки та заміна його ситуативними заходами на рівні підзаконних актів;
- в) низька ефективність виконання законодавчих вимог у сфері енергетичної безпеки.

У підсумку автор пропонує, з метою якісного удосконалення правового регулювання сукупності відносин з енергетичної безпеки прийняти спеціальний Закон України «Про енергетичну безпеку». Відтак, уявляється, що наразі автор ще не визначився із перспективами систематизації енергетичного законодавства шляхом кодифікації у формі Енергетичного кодексу чи все ж таки консолідації із включенням до неї закону про енергетичну безпеку.

4. Вбачається, що дисертаційна робота лише б виграла, якби здобувач розглянув правовий статус такого важливого суб'єкта в сучасних умовах розвитку енергетичного законодавства України, як Державне підприємство «Гарантований покупець», що є ключовою ланкою на ринку електричної енергії України і створене для забезпечення інтересів держави та підтримки «зеленої» енергетики. Цей суб'єкт був створений відповідно до Постанови Кабінету Міністрів України №324 у 2019 році в рамках Закону України «Про ринок електричної енергії» для здійснення таких основних функцій, як:

- купівля електроенергії, виробленої з альтернативних джерел, за «зеленим» тарифом;
- продаж електроенергії з ВДЕ;
- виконання спеціальних обов'язків для забезпечення населення доступною електроенергією через механізм PSO (Public Service Obligations);
- організація та проведення «зелених» аукціонів тощо.

Наразі підприємство перебуває у процесі важливих структурних змін - 2

лютого 2024 року Кабінет Міністрів України ухвалив розпорядження № 74-р щодо перетворення державного підприємства «Гарантований покупець» в акціонерне товариство, 100% акцій у статутному капіталі якого належать державі та не підлягають приватизації. Мета трансформації полягає у впровадженні стандартів корпоративного управління та підвищення прозорості роботи на ринку. Проте підприємство продовжує функціонувати, виконуючи свої зобов'язання, зокрема оплату виробникам електроенергії з ВДЕ. Цей процес є частиною перетворення підприємства, а не його остаточної ліквідації.

Результати відкритого голосування:

«За» – 5 членів ради;

«Проти» – немає;

Тих, хто утримався, немає

На підставі результатів відкритого голосування разова спеціалізована вчена рада Державної установи «Інститут економіко-правових досліджень імені В.К. Макутова Національної академії наук України» присуджує Хомину Володимирі Степановичу ступінь доктора філософії у галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право».

Додаток: відеозапис трансляції захисту дисертації з накладенням електронної печатки закладу, що базується на кваліфікованому сертифікаті електронної печатки.

**Голова
разової спеціалізованої вченої ради
доктор юридичних наук
професор**

Тетяна ГУДИМА